

วันเวลา ณ อัมผางในเดือนพฤศจิกายน

กรรณก วัฒนภูมิ

นักกฎหมาย สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อเฟื่องวังสภาวะไร้รัฐ

วันที่ 30 พฤศจิกายน 2554

Do you believe in destiny?

ครั้งแรกที่ฉันได้ยินประโยคนี้ ฉันกำลังดูภาพยนตร์เรื่องหนึ่งอยู่ ตอนนั้นฉันก็ไม่ได้เข้าใจถึงความรู้สึกของตัวละครที่พูดสักเท่าไร แต่เมื่อโตขึ้น คำๆนี้กลับมามีความหมายอยู่ในใจ และได้พูดประโยคนี้ออกมาบ้างเหมือนกัน เพราะบางทีชีวิตเราดำเนินไปในแต่ละวันโดยที่ไม่คาดคิดว่าเราจะได้มาเจอ มารู้อีกกัน แต่เมื่อบางสิ่งทำให้เราหม่นเวียนมาพบเจอ จนอดคิดไม่ได้ว่าเป็นเพราะโชคชะตา พรหมลิขิตหรือเปล่า และครั้งล่าสุดที่ฉันหวนคิดถึงประโยคนี้ก็เมื่อมาเยือนแผ่นดินลอมฟ้าอีกครั้ง

จากเหตุการณ์น้ำไม่เกรงใจ บุกทะเลลุดลงไปทุกแห่งหนในกรุงเทพฯ ทำให้เกิดผู้อพยพกลุ่มใหญ่แน่นอนว่ารวมทั้งเรา¹ ในสถานการณ์ที่การเดินทางอย่างยากลำบากในเมืองหลวง แต่การทำงานยังต้องเดินทางต่อไป เราจึงตัดสินใจขยับแผนลงพื้นที่อัมผาง (ที่เลื่อนไปเมื่อกลางเดือนตุลาคมที่ผ่านมา) มาเป็นช่วงเวลานี้แทน เริ่มต้นฤดูหนาวอย่างนี้เป็นโอกาสอันดีที่เราได้เดินทางโดยเส้นทางถนนลอมฟ้า มุ่งหน้าสู่อำเภออัมผาง ภาพวิวทิวทัศน์ ที่มองไปอีกด้านของถนน เห็นภูเขาที่เปลี่ยนสภาพจากต้นไม้ยืนต้นกลายเป็นแหล่งปลูกพืชไร่ โดยเฉพาะข้าวโพด อดคิดถึงคำพูดที่ว่า “น้ำมาเพราะป่าหมด” ไม่ได้

ที่ที่ไม่ได้มีแม่น้ำตกที่ลอม (ที่น่าจะได้สัมผัสสักครั้งในชีวิต) แต่ยังมีบุคคลผู้มีปัญหาสถานะบุคคลอีกหลายกลุ่มอยู่ที่นั่น ตามที่เคยเล่าถึงไปเมื่อครั้งมาเยือนเมื่อปีที่แล้ว² การมาอัมผางครั้งนี้ของเราแน่นอนว่ายังคงเกี่ยวข้องกับผู้มีปัญหาสถานะบุคคล ภายใต้ภารกิจภารกิจก่อตั้งคลินิกกฎหมายอัมผางเพื่อผู้มีปัญหาสถานะบุคคลและสิทธิ ทำให้เรามาลงพื้นที่เพื่อติดตามความก้าวหน้า และก้าวต่อไปในการก่อตั้งคลินิกกฎหมายอัมผาง

เราเริ่มงานที่โรงพยาบาล..

เริ่มด้วยการคุยกับพี่เป็ย นันทขพร กันทะวัง เจ้าหน้าที่คนใหม่ของคลินิกกฎหมายอัมผาง แน่นอนว่าสำหรับฉันไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะได้มารู้อีกพบเจอ รวมถึงต้องมาร่วมงานกับเธอ เราคุยถึงความเป็นมาประวัติการทำงาน และงานที่พี่เป็ยได้เริ่มทำไปแล้ว ภายใต้พี่เลี้ยงอย่างพี่แมว หรือจันทราภา จินดาทอง นักสังคมสงเคราะห์โรงพยาบาลอัมผางและผู้ประสานงานโครงการก่อตั้งคลินิกกฎหมายอัมผาง

พี่เป็ยเคยเป็นเจ้าหน้าที่ช่วยเหลืองานฝ่ายทะเบียนที่อำเภออัมผางมาก่อน จึงมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในปัญหาสถานะบุคคลมาบ้าง เมื่อรับฟังข้อมูลจากปากของเธอเสร็จ เราจึงเริ่มทำความเข้าใจและจำแนก

¹ นักกฎหมาย ประจำสถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อเฟื่องวังสภาวะไร้รัฐ (SWIT)

² <http://www.statelesswatch.org/node/347> และ <http://www.statelesswatch.org/node/358>

ประเภทกลุ่มคนให้เธอเสียใหม่ เพื่อให้การจัดการกลุ่มคนเหล่านี้เป็นระบบมากขึ้น ที่สำคัญเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยอธิบายคน 6 กลุ่ม³ ซึ่งวิธีการนี้จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาของกรณีศึกษาแต่ละคนได้ดีขึ้น รวมถึงสามารถให้คำแนะนำในการพัฒนาสถานะบุคคลได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น เพราะความแตกต่างของคนแต่ละกลุ่มนั้นนำไปสู่การพัฒนาสถานะที่แตกต่างกันไปด้วย เหมือนกันคำกล่าวที่ว่า “แต่ละกลุ่มมีช่องทางไป” นั้นเอง

บทเกริ่นนำถึง“บัตรขาว”⁴

เนื่องจาก “บัตรขาว” เป็นบัตรที่โรงพยาบาลอุ้มผางออกให้กับผู้มาใช้บริการที่เป็นคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ และยังมีสิทธิในหลักประกันสุขภาพ (ซึ่งต่อมาเราพบว่าบางคนในกลุ่มผู้ถือบัตรขาวนี้ สามารถเข้าถึงหลักประกันสุขภาพภายใต้กองทุนคืนสิทธิ⁵) แน่หนอนว่าผู้มาใช้บริการกลุ่มนี้มีจำนวนไม่น้อย และในทางข้อเท็จจริงเราไม่สามารถสนับสนุนการพัฒนาสถานะของคนทั้งหมดได้ในเวลาอันรวดเร็ว ภายใต้คำแนะนำของที่ปรึกษาด้านกฎหมายอุ้มผาง คือ **รศ.ดร.พันธ์ทิพย์ สายสุนทร กาญจนจิตรรา หรืออาจารย์แหวน** เห็นว่ากรณีที่มี SWIT ต้องดำเนินการก่อน ควรเป็นกรณี “ฉุกเฉิน” “เร่งด่วน” “ร้ายแรง” เช่น กรณี นายไลโพ

เราเริ่มจากฐานข้อมูลบัตรขาว โดยพี่แม่วช่วยดึงข้อมูล เมื่อมานั่งดูด้วยกัน เราจึงเห็นว่าน่าจะเริ่มต้นจาก เรื่องแรก-สิบโรคร้ายแรง หรือโรคที่ค่าใช้จ่ายในการรักษาสูง และเรื่องที่สอง-สิบโรคที่พบบ่อย

เราขอให้ “หมอต๋อย” หรือนายแพทย์วรวิทย์ ตันตวิวัฒนทรัพย์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุ้มผาง เสริมข้อมูลเบื้องต้นที่เรามี

ในความเห็นของหมอต๋อย โรคหรือความเจ็บป่วยอาจจำแนกได้เป็น 4 ประเภท คือ หนึ่ง-โรคติดต่อร้ายแรง สอง-โรคที่จำเป็นที่จะต้องได้รับการรักษา (need) เพราะจำเป็นเร่งด่วน หรือหากไม่ได้รับการรักษาผู้ป่วยอาจเสียชีวิตอย่างรวดเร็ว เช่น ไต หอบหืด คลอดลูก สาม-โรคเรื้อรัง และ สี่-โรคที่จำเป็นต้องให้บริการส่งเสริมสุขภาพ (ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่ายินดี เพราะปัจจุบันสปสข. สนับสนุนวัคซีนทุกประเภทให้โรงพยาบาลเบิกจ่ายได้อย่างไม่จำกัด)

สำหรับหมอต๋อย โรคหรือความเจ็บป่วยที่น่าจะเข้าข่ายกรณี “ฉุกเฉิน” “เร่งด่วน” “ร้ายแรง” จึงน่าจะหมายถึงกรณีโรคติดต่อ กรณีโรคที่จำเป็นที่ต้องได้รับการรักษา (need) และโรคเรื้อรัง

³ แนวคิดในการแบ่งผู้มีปัญหาสถานะบุคคลออกเป็น 5 กลุ่มตามข้อเท็จจริงและเอกสารที่แต่ละคนมี ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง-คนไร้เอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคล กลุ่มที่สอง-คนสัญชาติไทยที่ถูกบันทึกเป็นคนต่างด้าว กลุ่มที่สาม-คนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย กลุ่มที่สี่-คนต่างด้าวที่เกิดนอกประเทศไทย กลุ่มที่ห้า-แรงงานต่างด้าว อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่นี้มีพื้นที่พักพิงชั่วคราวจึงต้องพูดถึงกลุ่มที่หก-ผู้หนีภัยการสู้รบด้วย

⁴ อ่านที่มา ความหมายของบัตรขาวโดยละเอียด, ดู **บัตรขาว-บัตรที่นำมาซึ่งหลักประกันสุขภาพ** โดยกรรณก วัฒนภูมิ นักกฎหมาย ประจำสถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (SWIT)

⁵ ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 23 มีนาคม 2553 เรื่องการให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขึ้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขกับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ

คำถามสุดท้ายในการพูดคุยกับหมอตุ่ย เราขอให้หมอตุ่ยพูดถึงบัตรขาว ในฐานะผู้ที่คิดค้นระบบหรือเหมือนเป็นผู้ให้กำเนิด “บัตรขาว” หมอตุ่ยเล่าให้ฟังว่าบัตรขาวนั้นเกิดขึ้นเพราะผมเห็นว่าคนทุกคนควรได้รับการรักษา โดยไม่ต้องคำนึงว่าเรามีสัญชาติอะไร”

ตามความคืบหน้าจาก อาสาสมัครสาธารณสุข “พีมี” และ “พีแขก”

เรื่อยมาจากโรงพยาบาลก็มาถึงคิวของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งยกฐานะมาจากอนามัยนั่นเอง เรามาติดตามความคืบหน้าเคสจาก พีแขก-นัฐพร เพิ่มพูนทวีและ พีมี-ดอกรัก ชื่นเพียร อาสาสมัครสาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองหลวง

พีมีและพีแขกเคยเข้ารับการอบรมความรู้เรื่องการจำแนกกลุ่มคน 6 กลุ่มและการรวบรวมข้อเท็จจริง รวมถึงพยานหลักฐานเมื่อปีที่แล้ว⁶ ทุกคนตั้งใจมากที่พีแขกสามารถจดจำรายละเอียดของคน 6 กลุ่มได้ และสามารถให้คำแนะนำแก่กรณีศึกษาได้ ...แม้เวลาจะผ่านไปเกือบปี

ผลลัพธ์นี้เป็นกำลังใจในการทำงานของทีมงานเป็นอย่างมาก ที่สามารถขยายเครือข่ายคนทำงานเพิ่มได้อีกคน-สองคน

พบเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่อำเภอและที่หมู่บ้าน

ผู้คนอีกกลุ่มที่ไม่คาดคิดว่าเราจะได้มารู้จักกัน ก็คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ไม่ว่าจะเป็นปลัดอำเภอกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แม้ว่าฉันจะเป็นนักกฎหมาย แต่ก็ไม่ได้คาดคิดว่าจะได้มาตั้งวง คุย ปรัชญาหรือ ชี้แจง ข้อกฎหมายไกลถึงพื้นที่ป่าตะวันตกแห่งนี้

หลังจากหารือกันว่าพวกเราควรต้องพบกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ทีมงานจึงแบ่งงานกันว่าทางเราจะเป็นคนนัดปลัดสุระวุธ จันทร์งาม ส่วนพีแมวและพีเปีย รับผิดชอบนัดปลัดอุดร ฝโรประการณ์, นายบุญเลิศ ด่วนแม่กลอง กำนันตำบลโมโกร, นายเสถียร ต่ำชัด ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 ตำบลหนองหลวง และนางเหมือน จินโน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 ตำบลหนองหลวง

พวกเราไม่ได้พบทุกคนในวันเดียวกัน บทสนทนาที่เหมือนๆ กันกับทุกคนด้วยการทบทวนให้ฟังก่อนว่า--ด้วยข้อหาหรือจากโรงพยาบาลอุ้มผางถึงผู้ใช้บริการจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ คำถามก็คือผู้ใช้บริการฯ กลุ่มนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลของตนเองได้หรือไม่อย่างไร ในการทำงานเรื่องนี้จำเป็นต้องเดินไปบนความร่วมมือจากหลายมือหลายหน่วยงานในพื้นที่อุ้มผาง เพื่อการเก็บข้อเท็จจริง การ

⁶ การลงพื้นที่ภายใต้โครงการขยายองค์ความรู้และเครือข่ายเพื่อการจัดการประชากรที่มีปัญหาสถานะบุคคลและสิทธิ ในพื้นที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก (ระยะที่ 1) วันที่ 6-11 ธันวาคม 2553 รับผิดชอบโครงการโดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ร่วมกับโรงพยาบาลอุ้มผาง จังหวัดตาก, สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ และคณะอนุกรรมการด้านสถานะบุคคลของผู้ไร้สัญชาติ ไทยพลัดถิ่น ผู้อพยพ และชนพื้นเมือง ในสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ตรวจสอบข้อเท็จจริง รวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานที่ถูกต้อง แม่นยำ และพวกเราทำงานบนฐานของความถูกต้อง รอบด้านของข้อเท็จจริง, บนความรู้-ความเข้าใจต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การพูดคุยจะเป็นไปได้ด้วยดี แต่ก็อีกนั่นแหละ-ปัญหาต่างๆ ของกรณีศึกษาน่าจะเป็นตัวสะท้อนการทำงานร่วมกันได้ดีกว่า

ทีมงานของมูลนิธิสืบ นาคะเสถียร

เมื่อผู้ถึงพื้นที่ป่าตะวันตก ตอนเด็กๆฉันเคยได้ยินชื่อ สืบ นาคะเสถียร เจ้าหน้าที่ผู้พิทักษ์เพื่ออนุรักษ์ป่าไม้มาบ้าง แต่ไม่ได้คาดคิดว่าโตขึ้นมาจะได้มาร่วมงานกับมูลนิธิสืบ นาคะเสถียร ก็อย่างที่บอก ฉันเป็นนักกฎหมายนี่นา ครั้งนี้เรามาคุยกับ **พีตือ หรือยงยุทธ บุตรแก้ว** หัวหน้าภาคสนาม อำนวยอำนวยของมูลนิธิฯ จุดประสงค์การพูดคุยเพื่อร่วมเป็นเครือข่ายการทำงานกับทางคลินิกกฎหมายอุ้มผาง โดยเน้นในเรื่องของการช่วยตรวจสอบข้อเท็จจริง

เด็กๆ ไร้สัญชาติที่โรงเรียนอุ้มผางวิทยาคม

แม้กระทั่งเด็กๆ ในโรงเรียนอุ้มผางวิทยาคม ใครจะไปคิดว่าเราจะมารู้จักกัน

สืบเนื่องจากเราไปโรงเรียนเพื่อพบและพูดคุยกับผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับคนไข้ของโรงพยาบาลอุ้มผางคนหนึ่ง ซึ่งเป็นนักเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ จึงนำไปสู่การนัดหมายพบกับ**อาจารย์สมประสงค์ มั่งอะนะ** ผู้อำนวยการของโรงเรียนอุ้มผางวิทยาคม และ**นายเทิดชัย เทอดโยธิน รองผู้อำนวยการ รวมถึงอาจารย์ธวัช ยะสุคำ**

ระหว่างที่เราคุยถึง “เคสฉุกฉิน เร่งด่วน” ของทางโรงพยาบาลอุ้มผางและคลินิกกฎหมายอุ้มผาง อาจารย์สมประสงค์ได้เล่าถึงเด็กนักเรียนคนอื่นๆ ที่มีปัญหาสถานะบุคคลอีกประมาณ 130 คน จึงนำไปสู่จุดหมายที่ว่าพวกเราจะมาที่โรงเรียนอีกครั้งในวันศุกร์หน้า เพื่อพบกับเด็กๆ เพื่อทำความเข้าใจและให้แนะนำ

ตามวันและเวลานัดหมาย เด็กๆ ประมาณ 130 คน ที่เรียงแถวตอนยาว 4 แถว ถูกจัดกลุ่มใหม่ โดยพวกเราแบ่งเด็กๆ ออกตามข้อเท็จจริง “เบื้องต้น” สรุปว่าได้สี่กลุ่มเท่านั้น คือกลุ่มที่ยังไม่มีเอกสารอะไรเลย, กลุ่มที่สอง-คนไทยที่ถูกบันทึกเป็นต่างด้าว ซึ่งก็มีทั้งเด็กที่พ่อแม่ตัวเองมีสัญชาติไทยแล้ว แต่ตัวเด็กยังมีคนต่างด้าว และกรณีของเด็กที่เข้าข่ายมาตรา 23 พ.ร.บ.สัญชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ.2551, กลุ่มที่สาม-กลุ่มเด็กต่างด้าวเกิดในประเทศไทย เกิดวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2535 –ปัจจุบัน และกลุ่มสุดท้าย-กลุ่มเด็กต่างด้าวเกิดนอกประเทศไทย

เด็กกลุ่มสามมีจำนวนสมาชิกเยอะที่สุด

เมื่อแยกย้ายตามกลุ่มของตัวเอง เพื่อที่จะทำให้ได้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมขึ้น การเล่นเกมส์ การถาม-ตอบ ด้วยคำถาม(ที่พยายามให้เข้าใจ)ง่ายๆ ทำให้เด็กๆ มีความเข้าใจมากขึ้นถึงรายละเอียดหรือสถานะบุคคลของตัวเอง แนวทางการแก้ไข(พัฒนาสถานะ) และก็มีคำถามมากขึ้นด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการรวบรวม

พยานหลักฐาน เพราะเด็ก ๆ มีความเข้าใจด้วยว่า ถ้าฟังเพียงข้อเท็จจริงนั้น-อาจไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีพยาน ทั้งที่เป็นคน และที่เป็นเอกสารมายืนยันด้วย

ปิดท้ายด้วยการให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มมาสรุปให้เพื่อนๆ กลุ่มอื่นๆ ฟัง เพื่อแบ่งปันข้อมูลแก่กันว่าแต่ละกลุ่มมีลักษณะอย่างไร มีแนวทางแก้ปัญหา(พัฒนาสถานะ)อย่างไร และต้องเตรียมอะไรบ้าง และเนื่องจากเรา ผ่าการบ้านให้เด็ก ๆ รวบรวมสำเนาเอกสารและเขียนเรียงความเกี่ยวกับตนเอง ทำให้เราเองก็มีการบ้าน กลับไปเช่นกัน จะพยายามนะค่ะ:)

เมื่อกลับมาถึงที่พัก-ฉันมานั่งอ่านเรียงความของเด็กนักเรียน ม.6 พบว่าเด็ก ๆ อยากมีสัญชาติไทย และกังวลเรื่องการเรียนต่อ เพราะกำลังจะจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและจะก้าวสู่การศึกษา ระดับอุดมศึกษาแล้ว คงเป็นเพราะความไม่รู้ไม่เข้าใจในกฎหมายและนโยบาย ทำให้เด็ก ๆ ไม่รู้ถึงสิทธิของตนเอง ความอยาก ไม่ได้นำมาซึ่งสัญชาติไทยหรอกนะ แต่สิทธิในสัญชาติเป็นไปตามกฎหมายสัญชาติต่างหาก ซึ่งก็ขึ้นกับข้อเท็จจริงของแต่ละคนว่ามีจุดเกาะเกี่ยวกับประเทศไทยอย่างไร ส่วนเรื่องสิทธิในการศึกษานั้น เด็กส่วนใหญ่กังวลว่าตนไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ไม่มีเอกสารแสดงตนไปสมัครเรียนต่อ แต่เพราะความไม่รู้จึงทำให้เกิดข้อกังวล เพราะเด็กเหล่านี้แม้จะไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน แต่ก็ถือบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน มีชื่อในทะเบียนประวัติ ท.ร.38 ก หรือบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย มีชื่อในทะเบียนบ้านประเภท ท.ร.13 อยู่แล้ว หรือแม้แต่คนที่ไม่มีเอกสารหลักฐานใดเลยก็สามารถสมัครเข้าศึกษาต่อได้ ตาม ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548

ส่วนการเดินทางออกนอกพื้นที่เพื่อการศึกษา นั้น ได้มีระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาต ให้บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยออกนอกเขตควบคุมเป็นการชั่วคราวเพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2553 นักเรียนนักศึกษาสามารถเดินทางไปศึกษาได้เป็นระยะเวลาตามหลักสูตรการศึกษาระดับนั้น โดยไม่ต้องขอ อนุญาตเป็นครั้งคราว

จึงเป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดว่า เมื่อไม่รู้ ย่อมนำมาซึ่งปัญหา และความกังวลใจ

There is someone or something above there making us to meet, amazing right :)

แม้ว่าโลกจะหมุนอยู่ตลอดเวลา โดยมีแรงดึงดูดของโลกทำให้เราอยู่บนผืนแผ่นดินนี้ได้ แต่การได้ที่เรา จะได้พบเจอกันนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายเลย การเดินทางครั้งนี้สำหรับฉัน นั้นว่าเป็นโชคชะตากำหนดให้มาเยือน แผ่นดินลอยฟ้านี้อีกครั้ง และชักนำให้รู้จักกับบุคคลต่างๆ ซึ่งเดิมไม่เคยคิดว่าจะได้มารู้จัก หรือร่วมงานกัน บาง คนก็เหมือนอยู่คนละวงการ เพราะงานของเราใช้ว่าจะเกี่ยวข้องกันโดยตรงเสียเมื่อไหร่ แต่สุดท้าย เราก็ได้ ร่วมงานกัน